

**UKA 2017/112: Naalakkersuisut UKA 2018 sioqqullugu Danskit Inatsiseqarnikkut
naalakkersuisoqarfiannut saaffiginnissasoq nunaqarfinni tamani
kommuneqarfogedeqalernissaannik suleriaasissamik siunnersuusiortoqarnissaa
anguniarlugu Inatsisartut aalajangiiffissaattut siunnersuut.**

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneerpeqarneranut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Debora Kleist, Inuit Ataqtigiit, Siulittaasuugallartoq
Inatsisartunut ilaasortaq Pitsi Høegh, Siumut, ataatsimiititaliami sinniisoq, Siul. tull.
Inatsisartunut ilaasortaq Iddimangiiu Bianco, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Laura Táunâjik, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Per Rosing-Petersen, Partii Naleraq

1. Siunnersuut tunuliaqutaalu pillugit

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutikkut nunaqarfinni tamani kommunefogeditut atorfiit tamarmik inuttalerneqarnissaannut iliuusissatut pilersaarummik suliaqartoqarnissaa siunertaralugu UKA 2019 sioqqullugu danskit inatsisit atortinneqarnerannut naalakkersuisoqarfiannut saaffiginninnissamik Naalakkersuisut pisussaaffilerneqarput.

1. januar 2017-imi nunaqarfinnit 55-iusunit nunaqarfiit 13-it kommunefogedeqarsimanngilluinnarput.

Kommunefogedit Kalaallit Nunaanni politimestereqarfimmit sumiiffimmi politiitut oqartussaanermi politiinut ikiuuttussanngorlugit atorfinitsinneqarsimapput. Kommunefogedip pingaarnertut suliaasarai eqqissiviilliuunnginnissap qularnaarneqarnissaa, inatsisit malinneqarnerinik nakkutilliineq kiisalu pinerluuteqarsimanernik aallarniutitut misissuineq. Aammattaaq kommunefogedip eqqartuussinermut aggeqqusisarnermik unnerluussutinillu allakkiortarnermik il.il. najukkami eqqartuussisoq ikiortussaavaa, kiisalu akiliisitsissutinik akiliisitsiniarnermik politiinut ikiuuttassalluni.

Nunaqarfimmi kommunefogedeqanngitsumi pinerluuteqartoqartillugu, pisup pisariaqartilerpagu politiit piffimmut aggettitsisarput (pinerluutit annikinnerusut politiit pisarnermittut nunaqarfimmut ornigunneranni paasiniaaffigineqartarput). Politiit nunaqarfimmut orniguttarnerat nalinginnaasumik pisarpoq politiit angallataannik, imaluunniit angallammik qulimiguulimmilluunniit attartornikkut. Nunaqarfiup qanoq avinngarusimatiginera, politiillu sulinerminnut atatillugu akissaatit atugassarisaat apeqqutaallutik, qisuariaateqarnissaq sivisuumik utaqqinarsinnaasarpoq.

Tamanna soorunami toqqissisimananngilaq.

2. Ajornartorsiutaajuatoq – iluarsiiisutinillu nassaarniarluni misiliisarnerit

Kommunefogedit atorfinnik inuttaliiniartarnermi ajornartorsiut nutaajunngilaq.

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnek pillugu Ataatsimiititaliarsuaq isumaliutissiiisusiornerminut atatillugu (politiit) kommunefogedillu sulinerminni atugaat pillugit 1997-imi misissuineramik suliaqartitsivoq. Misissuinermit tassannga paasinarsivoq kommunefogedit tamarmiusut affaat inulaarlugit amerlassusillit sulinerminnik unitsitsinissamik isumaliuteqarsimasut, tamanna pingaarnertut aningaasarsiaritinneqartut appasippallaarnerannik patsiseqartinneqarluni.

Iluaagineqartuttaaqaq allat arlallit uparuarneqarput:

Kommunefogedit taamanikkut uniforminik sulinermiluunniit atisassanik allanik atugassinneqartarsimanngillat. Soorluttaaq sakkussat, oqarasuaatit, allaffissornermi atortussat angallatilluunniit taamani kommunefogedinut atugassiisutigineqarsimanngitsut.

Kommunefogedit aamma pikkorissartinneqarnissamik/piginnaasatigut qaffassaanissamut periarfissinneqarnissamik ugartuisimapput.

Kommunefogedit pisunik ilungersunartunik, namminermit ilaqutariittullu inuunerannut artukkersuutaasinnaasunik akulikitsunik nalaataqartarput (tamanna immaqa politiit nalaataqartarnerisut akulikitsiginngikkaluartumik). Assersuutigalugu pingajorarterutaat imminut toquttoqartarneranik, annaassiniaanernik, aallaasersortoqarneranik toqusunillu misissuineramik aqqusaagaqarsimasarput. Sisamararterutaasa missaannik amerlassusillit sulianik meeqqanik naalliutsitsinernut pinngitsaaliillunilu kinguaassiuutitigut atoqateqarnernut tunngassutilinnik nalaataqartarsimapput.

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnek pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiisummini nalaattakkat taaneqartut maluginiarsimavai, taamatullu kommunefogedit allaffeqartitaannginnerat, suliassaminnillu angerlarsimaffimminni naammassinnittariaqartarnerat. Nunaqarfiit amerlanerpaat unnuisitsisarfeqanngimmata kommunefogedit ilaannikkut namminnek angerlarsimaffimminni eqqissiviillortitsisunik assullu putumasunik kiassaammut pituttuisariaqartarsimapput.

Tamanna Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititaliarsuarmut akuersaarneqarsinnaanngitsutut nalilerneqarpoq. Nunaqarfinnili kiffaanngissusiagaasartut amerlassusaannik misissuinerup paasinarsisippaa, nunaqarfinni tamani unnuisitsisarfinnik pilersitsinissap aningaasaqarnikkut illersorneqarsinnaanissaanut taakku ikippallaartut. Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititaliarsuup tamanna tunngavigalugu politiit Kanukokalu qinnuigai illuutini pioreersuni putumasunik inissiiviusinnaasunik atugassiisinnaaneq ataatsimoorullugu isumaliutigequllugu.

Taamatutaaq allaffinnik kommunefogedinut atugassiissutissanik sanaartornissamut aningaasartuutissat illersorneqarsinnaasunit amerlaneruallaarput, tamanna kommunefogedit nalunaarusiornermut allatullu allaffissornermut nalunaaquttap akunneri atugaat ikitsuararsuusut eqqarsaatigalugit. Eqqartuussiveqarnermulli Ataatsimiititaliarsuup aamma paasivaa kommunefogedit amerlasuutigut pisortanit suliffeqarfinnillu allanit assigiinngitsunit suliakkersorneqartartut, tamannalu tunngavigalugu pisortat suliffeqarfiillu taakku kaammattorneqarput allaffinnik pioreersunik kommunefogedinut atugassiisinnaaneq isumaliutigequllugu.

Aningaasarsiaqartitaanikkut ajornartorsiut kinguneratigut iluarsivigineqarpoq. Qaammammut aningaasarsiat 2012 sioqqullugu nunaqarfimmi innuttaasut amerlassusaat apeqqutaalluni 600 kr-it kiisalu 3.700 kr-it akornanni amerlassuseqarsimapput. 2012-imi aningaasarsiat 6.250 kr-inut qaffanneqarput (taamaalillutik ajoqinut aningaasarsiaritinneqartunut naapertuuttunngortinneqarlutik). Aningaasarsiaritinneqartut taakku kommunefogedit qanoq sulitigisarnerat allanngorarsinnaasoq eqqarsaatigalugu isiginiarneqassapput, sapaatip akunneranut nalinginnaasumik nalunaaquttap akunnerini 9½-it missaanniikkajuttumik¹.

Kommunefogedit tamatuma saniatigut uniformitaartinneqarsimapput atortulersorneqarsimallutillu, tassani ilaatigut anaatartaarsimallutik paffequtaateqalersimallutillu saviminernik, kiisalu oqarasuaatinik angallattakkanik atassuteqaatitaartinneqarsimallutik.

¹ ”Politiit sulinerminni atugarisaat pillugit misissuineq” Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnek pillugu Ataatsimiititaliarsuup 1997-imi suliaritissimasaani paasissutissat malillugit.

Aammattaq kommunefogedit ilinniartitaanerat annertusarneqarsimavoq. Kingullertigut 2016-imi kommunefogedinik ilinniartitsineq sapaatip akunneranik ataatsimik sivisussusilik ingerlanneqarsimavoq, tassani ilaatigut ikiueqqaarnermut, imminut toqunnarluni siorasaarisunik iliuuseqarfiginninnermut, killisiuinnermut, ataatassarsiuussilluni sulianik ingerlatsinnermut, imminut illersornermut polititullu suliassanik teoreersornikkut ilaatigut eqqartuussisarnermik inatsit pinerluttulerinermilu inatsit sammillugit ilinniartinneqarlutik. (Tamanna sioqqullugu pikkorissartitsinermik ingerlatsisoqarneranit kingullermit ukiut tallimat ingerlasimapput – tamannalu sivisuallaarsimasutut nalilerneqartariaqarunarpog).

Naatsorsuutigineqartoq tassaavoq iliuuserineqartut taakku – minnerunngitsumillu – pisariaqarluinnarsimasumik - aningaasarsiatigut qaffaaviginninnerup, siunertalimmik inuttassarsiuilluni iliuuseqarnermik tapertalerneqarlutik, siunissami nunaqarfinni tamani kommunefogedissanik piukkunnartunik sulilersitsinissaq ajornarunnaartissagaat.

Taamatulli naatsorsuuteqarneq isumalluarneruallaarsimasoq ajoraluartumik paasinarsivoq. 2011-p naanerani (tassa aningaasarsiatigut qaffaaviginninneq sioqqullugu) nunaqarfinit 55-iusunit nunaqarfiit 16-it kommunefogedeqarsimannngillat. Kisitsit taanna appartinneqarsimavoq, tamannali annikitsuaraannarmik. Taamaalilluni 2017-ip aallartinnerani nunaqarfinit 55-iusunit nunaqarfiit 13-it kommunefogedeqarsimannngillat.

Nunaqarfiit arlaannaataluunniit kommunefogedimik amigaateqannginnissaat Kalaallit Nunaanni politiinit anguniagaavoq.

Justitsministeriaqarfiup Folketingip Retsudvalgianit apeqquteqaamm² akissutissaanut atugassatut Kalaallit Nunaanni politiit paasissutissiissutigisimavaat, Kalaallit Nunaanni politiit kommunefogeditut atuuffinnut piukkunnaateqarnerpaasunik nassaarniarlutik sumiiffimmi pissutsit pillugit ilisimasat atorluarniarlugit nunaqarfimmi aqutsisunik kommunillu kiffartuussiviinik akulikitsumik attaveqartartut, soorluttaaq Kalaallit Nunaanni politiit inunnut politiinit piukkunnaatilittut nalilerneqartunut atorfinnut qinnuteqaqqusillutik kaammattuisartut. Kommunefogeditut atorfinnut inuttassarsiuussinerit tamanit ornigarneqartartuni, ilaatigut nunaqarfiit allargartaliiviini nivinngarneqartarput. Aammattaq Kalaallit Nunaanni politiit paasissutissiissutigaat ilaatigut inuttassarsiuussilluni iliuuserineqartut tapersiiviginialugit siunertaqartumik nunaqarfinnut tikeraarnissamik pilersaaruteqartoqartoq.

Kiisalu Kalaallit Nunaanni politiit ilisimatitsissutigaat inuttaliinialuni iliuuserineqartut nunaqarfiup angissusaanut tassanilu qanoq pinerluutigineqartartut qanoq ittuunerannut naleqqussagaasartut. Inatsisinut Ataatsimiititaliap tamanna ima paasisariaqarpaa

² Apeqquteqaat nr. 191, ulloq 19. januar 2017-imi akineqarsimasoq.

inuttaliiniarluni iliuuserineqartut nuaqarfinni anginerusuni nuaqarfinnilu pinerluttoqartarneranik ajornartorsiuteqarfiunerusuni annertunerusartut.

Kalaallit Nunaanni politiit naliliipput kommunefogeditut atorfinnut inuttaliussassanik amigaateqarnermut pingaarnertut pissutaasartut piukkunnartut ikitsuaraanerat, inuuniarnikkut ajornartorsiutit nuaqarfinni mikinerusuni atuuttut, ilaatigullu kommunefogedinut sinaakkutitut atugassarititaasut. Aammattaaq qinnuteqartut nalinginnaasumik piginnaasaat pineqartorlu pillugu paasissutissat³ atorfinitsinneqarsinnaanermut akornusiisuusinnaasarpur.

3. Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Inatsisinut Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq nuaqarfiit sisamaagaangata ataaseq pallillugu politiitut oqartussaasumik peqannginnera toqqisisimananngilluinnartoq. Nunami nunatsituttumi taamak isorartutigisumi silarlukkajoqisumilu politiit nuaqarfimmut politiit akulerunnissaannik tassanngaannartumik pisariaqartitsilersumut ullut arlallit atorlugit ornigunniarsinnaasarpur. Nuaqarfittalu ilaasa inuuniarnikkut annertuunik ajornartorsiuteqarfiunerisa nassataraa politiitut oqartussaasup amigaataanerata annertuumik isumakuluutigineqartariaqarnera.

Taamaammatt kommunefogedinik sulisussarsinissamut siuarsaataasinnaasunik suliniuteqartoqarnissaa Inatsisinut Ataatsimiititaliap pingaartippaa. Tassunga atatillugu qanoq iliorluni sulisussarsiorluni *iliuuseqarnerup* nukittorsarneqarsinnaanera isumaliutigineqartariaqarpoq, aammattaaq kommunefogedit sulinerminni atugaasa, taamaalillunilu sulisussarsiornermi *tunngavissat* sukkuat pitsanngorsaavigineqarsinnaanerat.

Assersuutigalugu nuaqarfinni unnuisitsisarfeqanngitsuni kommunefogedit eqqissiviillortitsisunik putumasorujussuarnillu angerlarsimaffimmini inissiisariaqartarnerat Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititaliarsuarmit akuersaarnartinneqarsimanngilaq. Taamak isummerneq Inatsisinut Ataatsimiititaliamit tamakkiisumik taperseerqarpoq.

Kommunefogedit tamakkiisumik suliffittut sulisinnaanerannik neqeroorfigineqarsinnaanerat isumaliutigineqarsinnaasut ilagaat. Siunnersuuteqartup siunnersuummut tunngavilersuummini tikkuarppaa § 37 tunngavigalugu apeqquteqaammur nr. 285/2015-imut akissummi atugassatut politiit paasissutissiissutigisimagaat pisortaqarfiit arlallit sinnerlugit suliassanik ingerlatsisup ataatsimut aningaasalersorneqarsinnaaneranur periarfissaq Kalaallit Nunaanni Politiit eqqartueqataaffigerusukkaat, tamatumani kommunefogedeqarnerup aqqissuussaanerani pisortaqarfiit arlallit akornanni inuup oqartussaasutut suliffissaa ataatsimoorullugu

³ Kommunefogeditut atorfinissinnaanermut pinerluteqarsimannginnermut uppersaateqarnissaaq piimasaqaataavoq, tamanna soorlu politiit tunngatillugu aamma taamaattoq.

aningsalersorneqarsinnaanera – assersuutigalugu Namminersorlutik Oqartussat, kommunit naalagaaffillu sinnerlugit.

Aammattaaq isumaliutigineqarsinnaavoq kommunefogedit ilinniartinneqarnerisa/ilinniarteqqinneqartarnerisa annertusarneqarsinnaanera qanoq sunniuteqarsinnaanersoq (imaluunniit akulikinnerusumik ingerlanneqartarsinnaanera).

Qulaani pineqartut assersuutitut taaneqarput – allanittaaq isumaliuteqartoqarsinnaavoq. Assersuutigalugu nunaqarfinni ataasiakkaani minnerpaamik marlunnik kommunefogedeqarsinnaanera Naalackersuisut akissuteqaamminni tikkuarpaat, taamaalillutik kommunefogedit kisimiigatik isumasioqatigisinnaasamik suleqateqarsinnaallutik.

Nunaqarfitta ilaanni amerlasuuni kommunefogedeqannginnera Inatsisinut Ataatsimiititaliamit ajornartorsiutitut annertuutut sivisuallaamillu atuussimasutut nalilerneqarpoq. Isummertoqarsinnaavoq ajornartorsiutaasoq akisussaasunit – akueriinnarneqarsimanngikkuni, iliuuseqarfigissallugu tunniutiinnarfigineqarsimasoq. Immaqalu ajornartorsiut ilaanni sumiginnagaasartuq. Kommunefogedinullu tunngatillugu ajornartorsiutit iliuuseqarfiginiarlugit maannamut iliuuserineqartartut ilaat piffissaq sivisoorujussuaq atorlugu timitalerniarneqartarsimapput.

Suliniutit pisariaqartut piaartumik aallarnisarneqarnissaat ataatsimiititaliap pingaartippaa Naalackersuisullu **kaammattorlugit** iliuusissatut pilersaarut siunnersuutigineqartoq pillugu naalagaaffimmi oqartussaasunik isumaqatigiinniarnaq pisariaqanngitsumik kinguarsarnertaqanngitsumik aallartequllugu.

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa inassutigaa.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap taamatut oqaaseqaateqarluni siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Debora Kleist
Siulittaasuugallartoq
Inuit Ataatigiit

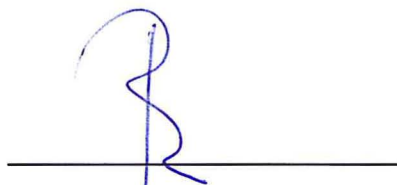
Iddimangiu Bianco
Inuit Ataatigiit

Laura Táunâjik
Siumut

Pitsi Høegh
Siumut

Per Rosing-Petersen
Partii Naleraq